

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

«V edinstvo je meš».

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leta je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za štiri leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno trisopno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vse drugo naj se pošilja upravništvu (Via delle poste, Casa Hirschel, N. 10 A. I. piano). — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škoduji in M. Magdaleni zg.

Cesarjevo popotovanje.

Cesar potuje zdaj po Poljskem, kder ga povsod z veliko slovesnostjo i navdušenostjo sprejemajo. Njegovo popotovanje ni brez politične važnosti, ker mnogo pripomore, da se Poljaki še tesneje oklenó vsem tistim, ki se po cesarjevih besedah: »Jaz želim mir mej narodi«, prizadevajo za občno državno blagost. Uže začetek tega popotovanja veliko obeča. V Prosnicu je namreč okrajni glavar predstavil cesarju občinske načelnike s češkim nagovorom in cesar je opomnil: »Veseli me, da okrajni glavar tako dobro češki govori«. Tem besedam pač ni treba nobenega pojasnila, očito je, da je cesarjeva volja, naj se izvrši enakopravnost; te besede so pa tudi živ opomin državnim uradnikom, naj povsod z ljudstvom v domačem jeziku občujejo. Prejšnja vlada je cesarjeva popotovanja vedno zavirala, ker ni imela dobre vesti i se zato bala, da bi cesar z lastnimi očmi videl i na lastna ušesa slišal, da nje dela niso bila narodom po volji. Le baron Rodič, ki je imel več upliva, nego ministerstvo, privabil je cesarja v Dalmacijo, v kateri deželi se je od tega časa mnogo na boljše obrnólo. Kakor v Dalmaciji, kakor na Češkem, tako se prepriča cesar tudi na Gališkem in v Bukovini, da ga ljudstvo presrečno ljubi; ljubezen narodov pa je najsijajniši biser v njegovej kroni, dragotina je neprecenljiva, ki se vedno najčistejše sveti, poročstvo lepše bodočnosti.

Zelo zelo pa bodejo cesarjeva popotovanja ustavoverce, to nam pričajo ustavoverni časniki. Ker nemajo moči, da bi jih zadrževali, zato poročajo o njih enostransko ter svoje nevolje ne morejo zakrivati, podtikajo jim celo tuje namene. Tako so si izmislili, da cesarjevo popotovanje v Galicijo pomenja vojno z Rusijo, ker je Rusija tista država, katero bi radi, ako bi mogli, v žlici vode vtopili. Kako abotno je to, lahko vidi vsak na prvi pogled; nečiste, nepatrijotične, hudobne namene mora imeti, kdor kaj tacega po svetu trosi. Kamor stopi cesarjeva noga, tam klije mir i blagostanje, nikakor pa ne svada i boj. Zoper te hudobne zdražbe govore tudi očitna znamenja. Stoprav predno je cesar pot nastopil, podaril mu je ruski car ulanski polk, in 50. rojstnega dne pa tako le napisl: »Jaz pijem na zdravje Njegovemu veličanstvu, cesarju Fran Jožipu, katerega rojstni dan danes obhajamo. Najgorkejša moja želja je, da presrečno prijateljstvo in dobre razmere mej nama stalno trajate, da se vtrdite i vedno srčniše naju vežete v splošno blagost najinih narodov.

Taka znamenja pač ne morajo legati, i le hudobija more o njih molčati i dejanske razmere prevračati.

In vojna z Rusijo, s tako silno državo, v sedanjih časih, ko nam je potreba miru, kakor lačnemu kruha, ako hočemo postaviti temelj lastnemu obstanku i lepej bodočnosti! Ni kaplje poštene krvi se ne more pretakati po žilah tistemu, ki svetuje

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljicam, učiteljem in učiteljicam na višjih dehtliških razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Poleg nemškega)

prosto poslovenila I. N. in I. L.

(Dalje).

O kurjativu.

Kurivo je razno: drva, šota, porabljeno in stlačeno čreslo, premog in koks.

Drva so mehka in trda, polena ali krepelji.

Trda drva so navadno bukova; druga so mehka.

Po dr. Il. Berndt-u so najboljša javorova drva, zatem bukova, jesenova, hrastova i. t. d. Tudi premog je izvrstno kurivo.

Trdih drv, ki imajo dvakrat toliko kurivne moči kakor mehka, treba polovico manj od mehkih i. t. d.

Najboljše je s trdimi bukovimi drvi kuriti; kajti, dasi so dražja, vendar tudi več izdajo; tudi pepel bukovih drv je boljši, potreben za dober lug v pranju.

Treba pa tudi mehkih drv imeti za iverje, s katerim se lažje in hitreje zakuri.

i priporoča vojno na Ruse; saj tako slep ne more biti nabeđen, da ne bi videl, v kako nevarnost, v kako brezno bi Avstrijo taka vojna potegnóla. Mi hočemo mir, da moremo dobro vrediti svojo hišo in obsejati lastna polja; kedor nas zapeljuje v vojno, on ni naš prijatelj, ne želi nam sreče, ampak naša poguba mu je na popačenem srcu.

Cesar nosi na popotovanju v posvečeni svojej roci oljko miru, on sam je angelj miru; narodl mu zaupanjem i ljubeznijo naproti vro i cveticami potresajo pota. Je-li to znamenje divje svade, grozovite vojne? Za resnico, to se ne ujema, take reči morejo blesti le krivi proroki.

P. C.

ODPRTO PISMO.

Na mnogo vprašanj, ki mi dohajajo gledé kandidature za državno poslanstvo iz merodajnih krogov na Tolminskem, na Krasu, v Ipavski dolini in v Goriški okolici, od kar je »Soča« priobčila poročilo o volilnem shodu, dne 24. avgusta t. l. v Goriški čitalnici, in v zlasti na vprašanje, ali bi jaz poslanstvo prevzel, ako bi me izvolili, čestitam si to le odgovoriti: Res je, da poprej nisem mislil kandidirati, in da tudi sedaj se ne ponujam za poslanca, kakor se nisem nikdar ponujal, jaz le želim, da bi se izročil velevažni ta posel sposobnejšemu možu, nego sem jaz.

Ako bi se pa pri vsem tem večina volilcev za-me odločila ter me poklicala na častno to mesto, kazajoč mi s tem svoje zaupanje, štel si bodem v veliko čast, sprejeti s hvalečnim srcem izročeno mi poslanstvo, in zagotavljam, do ho potem moja najprva in edina skrb, opravljati prevzete dolžnosti v vsakem obziru vestno in pošteno, kakor je spodobno pravemu rodoljubu.

Z odličnim spoštovanjem Vaš udani

DR. ABRAM.

Dopisi.

Temnica na Krasu, 22 avgusta.

(Konec).

Rajnkí Mavhinjec, g. Kobencel, dogotovil je razen omenjenih zbirk še obširno delo v kraško-slovenskem jeziku z naslovom: *Domači zdravnik za ljudi in živali ali poduk h homeopatiji*. — S temi vpošiljatkami zanežem jaz.

Ko bode videl Kraševce, ki je tako uže umet, kar je nekaj časa, za svoj narod i jezik, i ker ga poštena čast jako vesel, i ker je, rekel bi, iz doma jako občutljiv za vse lepo i dobro i se zmožnostmi nadarjen; ko bi videl, pravim, da se tudi njegova govorica šteje i pripoznava, tedaj bi ga gotovo kaj tacega še bolj unemalo i navduševalo, i slovenstvo bi s tem ne le nič ne izgubilo, mariveč veliko pridobilo.

Varčna in pametna gospodinja ne dopušča kuriti z dolgimi drvi, kajti z njimi se lahko peči in ognjišča poškodujó, in kuharica navadno dolgih polen sežge prav toliko, kolikor kratkih.

Pri kupovanju drv treba paziti, da so zdrava, suha, od starih dreves, in ne trohljiva.

Drva morajo biti popolnem suha, i dobro naložena, bodi si eden ali več metrov. Meter šibja ali krepeljev izda manj, nego meter debelih polen.

Plavna drva so tem slabša, čem dolže so bila v vodi.

Popolnoma suha in teška, črna ali temnorjavna šota, ki zgorela dá malo in belega pepela, je najboljša. Šota je v zemlji.

Rujavi premog je iz predpotopnih časov od izoglenelih pod zemljo listovcev in iglovcv.

Rujavi premog je mnogo starši od šote.

Dober premog je gost, težek, in prelom se mu mora bliščeti. Premog ima več kurivne moči, nego drva; vendar treba za premog posebnih pečij, in osobite pazljivosti pri kuritvi.

Bliščeči premog (kaméno oglje) še je starši nego rujavi, leži globokeje v zemlji, ter baš tako obstoja iz razdetih gozdov.

Bliščeči premog, kateremu so véasi druge reči primešane, n. pr. pesek i. t. d. ni vreden toliko, kolikor čisti.

Čisti bliščeči premog ima trkrat večo kurivno moč, nego najboljša drva; ako se ž njim kuri, treba posebne pazljivosti, kakor je bilo uže rečeno.

Koks je žlindra od rujavega in bliščečega premoga; boljši je nego drva, ter tudi zanj treba posebnih pečij, kakor za premog.

Anton Kobencel je drugi Mavhinjec, ki je naš jezik pisal. Če tudi se je kakor Matija Debeljak, profesor filologije i bivši moj prijatelj, prav pozno zavedel, vendar nam je zapuščinico zapustil, ki nam pride še kedaj na hvalo. Bodi toraj, po svetu mnogo i bridko skušanemu, ta hvaležni spominček postavljen, i globoko v srcu ganen zakliče mu njegov Melanhton: »Bodi Ti zemljica lahka!«

Mislite, da se čudeži ne gode več, še se še! Čujte, kako sodi Lah položje Slovanov v Avstriji. Človek bi ne verjel. Zravan je pa znamenje, kako nekteri Lahi še našega cesarja ljubijo. Dogodek je resničen, za kar sem porok jaz.

V neki gostilnici je pilo nekaj Slovencev, nedaleč od njih je večerjal bogat i omikan Lah, ki je, kakor je bilo videti, njih pogovore željno poslušal, ker je Videmčan i velekupec, pobral je tu pa tam kako besedo.

•Jože!« — spregovori nekdo v družbi — »povej nam, ljubi moj, ali si kaj udobil kot odškodnino za one 3 živali, ki so ti ondan tako čudno poginóle?«

•Smolo sem!« — odvrne ogovorjenec — »pa kaj me le spominjaš i jeziš! Ti se lahko smeješ, ki te nič ne boli; a meni se druga góde!«

•Nu nu! Saj ti nisem maše vzel. Ti pa nisi prav obrnó!«

•Božja obrea! Saj sem obrnó, kakor gre, pa kaj mi je pomagalo? Škrice, ki mi je pisal, sem plačal i kolek po vrhu. Na, zdaj si zvedel, da bodeš sit.«

•Prosi še enkrat, dém...«

•Tu nič ne pomore, a tudi nemam, da bi škricu forinte v gobec metal... Da da, zdaj sem brez živali, čisto brez repa v hlevu, brez denarja, brez zaslužka, brez — úhi ne vem, kaj bi uže dejal...«

•Kaj pa je ta reč? — oglašil se Lah za mizo, vstane, potegne še nekaj požirkov žlahtnega terána, ter poprosi možá, ki je svojo nesrečo tožil, naj mu vse natanko pove, ker nij vsega razumel. Pové se mu vse nadrobno.

•O kako si zarobljen!« — pristavi Lah v italijanskem jeziku — »Do cesarja, do cesarja, naravnost do Njega. Franc Jožef je cvet vseh poštenjakov; to ti pravim, če ne znaš. On ti gotovo pomore!...«

Škojenec se mu nasmehne kakor neverni Tomaž: »To bi uže bilo kaj. Vem, vem, da so cesar dobri i usmiljeni; ali pomoči vsem ne morejo. Jaz bi se ne upal...«

•Ne upal!« — pojezi se nekaj pošteni Lah — »Ali veš, kaj se pravi: Tolci, ker je železo razbeljeno? Jaz vem, da ima

Prvi je bil tržaški profesor Anton Legiša, brat sedajnega župana, veleposestnika i vrliga narodnjaka Josefa Legiša v Mavhinjah. Ta vás ima kaj priletno lego sredi gozdícv i rodovitnih poljan, v njej je vikarijat, šola i sedež županov. Prebivalet so uljudni, uneti za slovenstvo i imajo svojo lastno narodno bando, ki pod vodstvom zaslužnega F. Urdika, kaj čvrsto napreduje i umetno gode. Pis.

Tudi vinski cvet je dobro kurivo, posebno za brzovare in kavovare.

Kurjatev je različna, in sicer: cevna, parna, zračna, na komenu, kurjatev v peči i. t. d.

Cevna in parna kurjatev ste navadni le v velikih rastlinjakih in v tvórnicaah ali fabrikah.

Zračna kurjatev je primerna za cela poslopja, kakor: gostilnice, urade, šole. Vendar zdravju ni posebno dobra, ker zrak preveč izsuši; zarad tega treba v takih sobah v posodi vode, ki se izhlapuje.

Kurjatev na komenu, t. j. kurjatev v peči z veliko odprtino prav pod dimnikom, je najslabša; in škoda dragih drv, ki se zastonj rabe.

Najboljša kurjatev za sobe je v peči.

Peči so razne: železne, lončene, ruske, dunajske i. t. d.

V sobah, v katerih se potrebuje hitre in le za kratek čas trajajoče toplote, so najboljše železne peči. Za sobe pa, kjer dolže časa toploto potrebujemo, so boljše lončene peči. Večim sobam treba večih pečij, ali močnejše kurjatve.

Peč treba, da pospešuje obtek zraka v sobi; temu so potrebne take peči, ki se v sobah kurijo.

Dobra peč ne sme imeti prevelikega, posebno ne previsokega prostora, kjer se kuri, ter mora imeti dober prepih; zato treba visokega dimnika, snaženja cevij in pospravljanja pepela.

Za kurjatev s premogom treba posebnih pečij.

Dobre peči še ne zadostuju, da se kuriva prihrani, marveč

vaš cesar Slované v Avstriji sedaj najrajši. Naj ti kdo napiše dobro pismo — ali v slovenskem jeziku, da znaš! — vse prav razloži ob kratkem, i če ti cesar ne pomore, reci mi, da sem najhujši malopridnik; še več: v zobe mi....

•Cesar ne utegnejo, da bi naša slovenska pisma prebirali.

•Ti si čenča i boječun zajec — poudarja Lah — •Jaz ti pravim, da se vaš cesar sedaj najljubše peča še slovenskimi zadevami i da mu je slovanstvo najbolj pri srci.

To izrekši zaukaže gostilničarju, naj mu prinese papirja, črnila, i pero. Nato sede, i napiše prošnjo v italijanskem jeziku, ki se začinja od besede do besede tako-le:

•Sacra Maestà, nostro Imperatore, Padre di tutti noi Slavi, e magnanimo Signora, nostra Imperatrice, Angelo di misericordia e di virtù, Madre caritatevole di noi ossequiosissimi Slavi ecc.... (Veličanstvo Vaše, car nam i oče vsem nam Slovanom i velikodušna gospa, cesarica naša, angelj usmiljenja i krepostij, dobrotljiva mati vseh nas najpokornih Slovanov itd.)

•Na — ogovori Lah osuplega Slovence izročivši mu prošnjo — zdaj dobi človeka, ki ti to dobro prevede v slovenski jezik, i če ti cesar ne pomore, o čemer nikakor ne dvomim, platim ti jaz vse 3 živali. Tu imaš roko. Gostilničar me pozna i ve, da kar rečem, tudi storim. Tu je tudi moje ime. Ali s tem pogojem zastavljam besedo, da bode prošnja — slovenska; ker nič bi ne udobil v nemškem, še manj pa v italijanskem jeziku. To ti pravim.... • — No, ali nij to čudno?

Morate si misliti, kako je široko zazijal Slovenec; toda ne vem, ali je slušal poštenega Laha ali svojo boječnost.

Fr. Z.

IZ BILJ, dne 25. avgusta.

(Nekaj iz južne Amerike).

Znano je mnogoterim, koliko hrupa in šuma je vstalo o Ameriki lansko leto mej prostim ljudstvom na deželi. Krivi proroki, lažnjivi agenti (mešetarji) so se vrinoli mej neskušeno ljudstvo, ter so učili in pridigali, posebnó po kerčmah; lahkoverni kmetje so pa radovedno poslušali o novi deželi-Ameriki. Tam je zemlja, ki brez obdelovanja rodi vsega v obilici, tam je vse polno mastne divjačine — niti ne bo treba hoditi na lov — le na hišni prag se stopi s puško — in po! pa bo •pitanca•; tam raste neko drevje iz katerega se cedi sladek sok, človek se lahko k drevu z ustni nasloni in bo iz njega srkal, kolikor bo hotel. Tako in enake bedarije so trosili sleparski agenti. Ljudstvo se je teh prijetnih idej takó navzelo, da jih nihče ni mogel več ovreči. Kedor se je tem bedarijam smijal, ali jim nasprotoval, očitalo se mu je, da je kmetu nevoščljiv, da mn nič dobrega ne želi, da je samopašen, ker se boji, da bi šli vsi iz dežele. Govorilo se je: Duhovni so nam nasprotni, ker bi potem ne imeli toliko bere (birunje) itd. Vse pregovarjanje je bilo tedaj nevespešno, agenti pa so mnogoteri kozarček popili v zahvalo, da so odkrili •obečano deželo•. In zato se je stvar sama rešila. Obveljal je stari rek: Kedor ne sluša, pa naj skuša. Tako se je, žal, tudi zgodilo.

Minolo zimo, o sv. Andreji, ko sta nas sneg in mraz naj hujše stiskala, evo vam prizora! Dva kmeta, ki sta uže vse svoje premoženje prodala, da sta denar za daljno izseljenje skupila, spravita skup vsak svojo dobro družino. Vseh skup je bilo deset, mej njimi dva prav mala otročiča, ena bolehasta žena in ena prav stari mati. Odpeljejo se v namenjeno daljno daljno deželo Ameriko. Žalostna je bila ločitev od sosedov — joka ni bilo ni konca ni kraja.

Minolo je po tej ločitvi uže nad osem mesecev; pogledjmo, kako se našim emigrantom godi v novej domovini. Poslali so nam natančna in resnična poročila. Poprej pa naj omenim žalosti in nesreče, ki jih je zadela na potovanji. Dospevšim v Genovo, zgodilo se jim je uže to, o čemer je lanska •Soča• svoje bralce svarila: •agenti za Ameriko so sleparji•. Znan agent je od naših izseljencev za vožnjo po morji 100 gl. naprej iztirjal, pa kako so se prestrašili, ko stopijo na parnik; tam niso hoteli o plačilu nič vedeti; agent je z denarjem pete odnesel.

To nesrečo nam je prinesel telegram in mlo prošnjo za podporo, vsaj 80 gl. da bodo mogli dalje popotovati. Naglo je

treba pametne in primerne kuritive; gospodinja naj tedaj pazi, kako se kuri.

O svečavi.

Tudi svetliva je raznega, namreč: lojenih, stearinovitih, voščentih in sveč iz ribje tolišče, parafinovitih sveč, raznega olja, petrolija in svetilnega plina.

Lojenice so najboljše •dunajske prihranjevalne sveče• od čistega loja in se spletenimi pavolnatimi stenji, kakor i •Argand•-ove lojenice.

Tudi elite sveče so iz čistega loja, imajo pa sukane stenje. Izlečene sveče so navadne lojenice, ki imajo lanen stenji. Pripravne so posebno tam, kjer jih treba prenašati (n. pr. iz kuhinje v klet), ker ne otekajo.

Stearinove (tudi Apollo-ve, Mili-jeve in carske sveče imenovane) so lepše, v sobi ne vonjajo, ter ne triba jih utrinjati. Vendar, ker so precej dražje od prej omenjenih, ter tudi boljše in dolže ne svetijo, zato so prejšnje v varčnem gospodinjstvu boljše, ker so ceneje.

Vosk je rumen ali ubelen. Voščene sveče se rabijo le še v cerkvah.

Navadnije in potrebnije še so voščentice (voščeni svitek) iz rumenega ali belega voska; lažje jih je prenašati, nego drugo svetivo.

Vosek se često ponareja iz loja, kateri pa je lahko po vonju poznati.

bil zaželjeni denar po občini nabran in v Genovo odposlan, ter ljudje so šli čez morje. Še le mesec avgust nam je prinesel nova poročila. Dve debeli pismi (pisani 24/6 in došli 11/8) prišli sti s Paraná v argentinski republiki. Svojih žalosti in nesreč ne morejo zadosti popisati ti ubogi ljudje. Kedor koli ove liste bere ali sliši brati, ne bo nikoli želel si v Ameriko. Tam umirajo za lakoto. Več dni so morali jesti samo travo — mala otročiča sta jim umrla, najbrže za lakoto, ker en otrok je še zadnje uro klical: Mama, kruha! Pa ga ni bilo kje dobiti v samoti, kamor so bili zapeljani koj od začetka. Zdaj smo, pravijo, kakor cigani. Kedor more delati, dela le za živež — kedor pa ne more, mora beračiti. Gospodarji, ki dajo neobdelano zemljo v zakup, so z emigranti strašansko strogi in neusmiljeni. V Parani so sicer cerkve in duhovni, ali za emigrante se ti ne brigajo, ker ne umejo jezika. Če izseljenec umre, morajo ga sami zakopati, brez duhovna in brez zvonjenja, v neblagoslovljeno zemljo. Ko so naši izseljenci svojega otroka tako pokopali, še dopuščeno jim ni bilo gomile na grobu pustiti; poljski čuvaj jim prinese velik bät ter zapoved: da morajo otroka se zemljo vred zabiti v tla, ker gospodar hoče imeti ravno polje. Tako je v Ameriki.

8 Krasa, dne 29. avgusta.

Na popotovanji po Kranjskem in Krasu sem tu in tam opazoval, kako slabo spoštuje c. k. poštno vodstvo v Trstu paragraf 19. Po vseh vaséh na Krasu in Kranjskem, kder se poštni urad nahaja, vidiš le nemške oglase. Poštno vodstvo v Trstu hoče naš staroslovenski Kras z italijanskimi oglasi pollaščiti. Naj bi nam slavno c. k. poštno vodstvo razodelo, od kedaj so vasi: Divača, Lokva (Corgnale), Sežana, Dutovlje, Štanjel i druge italijanske, in po koliko ljudi v vsakej vasi umeje italijanski, da opraviči na poštini vratih v laščini nabite razglase? Prav zdaj so se zopet nabili italijanski razglasi gledé vpeljania listnic z odgovornico in gledé njih pošiljanja v tuje dežele, če tudi smem trditi, da razen Sežane v le teh vaseh le eden, ali k večemu dva italijanski umeta. Čemu so tedaj razglasi pribiti na vratih, ko jih nihče ne umeje? Le enemu, ali dvema, ki laški lomita? To je menda vendar le predrago i se nikakor ne ujema z enakopravnostjo narodov. Še visoko trgovinsko ministerstvo nas tako ne prezira, ker nam vsaj listnice, nakaznice, vozne liste i druge prejemnice v slovenskem jeziku izdaje. Le slavno c. k. poštno vodstvo v Trstu hoče Kranjsko z nemško in Primorsko za laško kulturo osrečiti. Ker vsi dobri nameni od zgoraj nič ne pomagajo i gosposke večinoma delajo le po svojej trmi, trebalo bo, da gospodje državni poslanci v prihodnjem zasedanji to reč z dotičnimi ministri v red spravijo, da ministerstvo izda ostre ukaze i uradnikom zabiči: Spolnujte zakone, ali pa idite!

I. T.

V Savinskej dolini, dne 1. septembra.

Vzbujti narodne zavesti pomagajo gotovo najbolj časniki. S posebnim ponosom smemo tedaj Slovenci zreti na naše časninarsko polje, ki se od dne do dne krepkeje razvija, in dan na dan ljudstvu donaša dokaj tečne duševne hrane, da ne onemaga v boju za narodne in prirojene človeške pravice. Veliko, da največ dela za vzbujjo naroda urednik dobrega časnika. Vaš cenjeni list •Edinost• je začel od novega leta kot veliki tednik izhajati in vsikdar se ga razveselim, kadar pride v naše kraje. Preverjeni bodite, da ga teško pričakujejo tukajšnji kmetje, kterim ga izposojujem, ter se živo zanimajo za primorske Slovence, ki tako hrabro stoje na meji kot straža proti Italijanom. Moj list se je tedaj tukaj priljubil in naročnikov doboste v kratkem gotovo več, nego jih imate sedaj.

Oprostite, blagi gospod urednik, da v zadevi Vašega časnika •Edinost• le jedno željo izrazim. List je velik in prav je to. Krasno obliko ima, s kakoršno se noben slovenski list ne more ponašati, le to je, da se teško bere, ker so vrste predolge, špalte tedaj proširoke. Naše Mohorske knjige nemajo tako dolgih vrst, kaj teško se bere. List se bode večji videl, če daste narediti iz treh špalt štiri špalte, in še potem se štirimi špaltami bodo vrste vedno še širje nego pri •Slov. Narodu•. Tudi drugi

Tudi iz tolišče ribe glavača se napravljajo sveče, ki so zarad lepote in manjše cene boljše od voščentih.

Še nam je omeniti sveč iz parafina, ki se prideluje iz smole rujavega in bliščočega premoga in s čiščenjem petrolija. Sveče iz parafina so razne boje; dasi imajo lep in svitel plamen, itak niso najboljše, ker v sobi neprijetno vonjajo.

Oljnatega svetliva dobivamo od rastlinstva, živalstva in rudstva. Razna olja od živalstva in rudstva so le malokje še v rabi, zato jih ne bomo pobljže opisovali.

Najvažneje svetivo je kaméno olje ali petrolje in pa svetilni plin. Petrolje je skoraj gotovo nastalo od delovanja toplote na premog. Petrolje se dobiva v podzemeljskih votlinah, ali pa tudi na površji zemlje. Vrelcev, iz katerih petrolje izvira, nahajamo na mnogih krajih.

Vsako petrolje ni enako čisto in enake boje. Amerikansko in poljsko je nečisto ter rujavkastorumenó; perzijansko in vzhonoindiško brez boje in tako čisto, da je tudi brez čiščenja pripravno svetivo. Mi rabimo večinoma pensilvansko (severne Amerike) in poljsko petrolje.

Dobro prečiščeno petrolje je čisto kakor voda, ter diši po smodu. Petrolje je najboljše svetivo, ker je poceni in svitlo gori. Od petrolja ceneji je svetilni plin; rabi se uže po vseh večjih mestih. Plin napravljajo v plinarnicah iz premoga.

Svetilnice za olje so raznovrstne.

(Dalje pri.)

slovenski veliki listi imajo po 4 in več špalt, ker se z ozkimi lažje bere. Ne širokost vrst, ampak število špalt naredi list velikansk. Molim Vas, blagovolite to storiti in oprostite, da se do Vas obračam s prošnjo, ki zadeva zgolj formalnost lista, pa je uže tako, da se dandanes na vse gleda, da se lažje ljudstvu ustrezaj.

Želim Vam mnogo sodelalcev, podpornikov in čitateljev.**)

*) Tudi od druge strani so se nam razodele te želje, zato bode izhajala •Edinost• od 1. oktobra počenski v 4 prereditih, ako do tega časa dobi tiskarnica zato potrebno pripravo, sleer se zgodi promemba v prihodnjem letu. (Uredn.)

**) Bog Vas usliši! podpore smo potrebni i prizadevamo se, da bi je vredni bili. (Uredn.)

Z Vipavskega.

Popotovaje po Vipavskem zvem, da je v šmarenski županiji móra, ki je toliko let ljudstvo tlačila, proti šoli in celo proti izvršnim duhovnikom repenčila se, za žalostno smrt poginola. Ni človeka, da bi solzo na njenem grobu potočil.

Novo izvoljeni župan g. Furlan, z večino domačih vrlih odbornikov in razumnim g. tajnikom Pavlica na strani, poravná kmalu stare grehe in priskrbi šolo zanemarjeni mladini. In tako se Šmarje razvije in bo cvelo, da se bo lahko z drugimi sosednjimi občinami enačilo, v kar pomozli Bog in krepko prizadevanje!

30. min. m. naletim na javne izpite šolske mladine v Rihenbergu in na Berjah. Udeležim se preskušnje v obeh šolah, ker v prvi se je zjutraj in v drugi popoldne izpraševalo.

Pokazala sta oba gg. učitelja Amb. Poniž v Rihenbergu in And. Širok na Berjah, da sta večja v težavnej nalogi. Disciplna je pri obeh izgledna — stali so otroci kakor vojaki — odgovarjali dobro, glasno in razločno. Odlikujejo se še posebno g. Poniževi otroci v lepo- in pravopisju; g. Širokovi pa v računstvu. Reševali so otroci IV oddelka prav teške naloge iz V. računice tako spretno, da se je vse čudilo. Tudi druge predmete so otroci dobro znali. Poslušalci so bili zadovoljni z vspehom, katerega sta delalna gg. učitelja dosegla. Povpraševali so le, zakaj se ni tudi verski nauk izpraševal.

K tako ugodnemu vspehu je pripomogel pa gotovo tudi veliko marljivi krajni šolski svet in slavno županstvo. Na čelu krajnemu šolskemu svetu je g. Ličen in županstvu g. Robič. Oba se jako zanimata za šolo in v lepej zlogi se kaže tudi lepo napredovanje.

Letos se je po g. Ličenovih prizadevah tudi šolska mladina sv. rešnjega telesa procesije oficijelno vdeležila. Pogrešalo pa je njegovo bistro oko nekaj. In glej! pri prvi občinski seji je predlagal, da se mladini omisli zastava s sv. Alojzijem. Kako moško bodo otroci korakali prihodnje leto v procesiji s svojim protektorjem i zastavo na celu!

Opomniti je še, da je po končanej preskušnji na Berjah bila skupna južina, katere so se vsi odličnjaki iz Rihenberga in Berij vdeležili. Dobro vince in g. Ponižev pikolit razvezal nam je jezike v živabne pogovore in petje. Vrstil se je kvartet se zborom; vmes pa smo napivali prvosedniku krajnega šolskega sveta, g. Ličnu, g. županu Robiču, vrlima učiteljima itd.

Še le pozno v noč smo se razšli s željo, da se še kedaj v tako veselo in živahno družbo snidemo. Bog daj!

Popotnik.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Cesar popotuje zdaj po Galiciji. 30. min. meseca se je odpeljal z Dunaja k vojaškim vajam v Olumuc, kder ga je ljudstvo z velicim veseljem slovesno sprejemalo. Od tod se je napotil v Krakov, potem v Premisel in Levov, kder so zdaj velikanske vojaške vaje; iz Levova pojde v Bukovino, od kodar se zopet na Dunaj vrne.

Poroča se, da namerjava finančni minister pobiranje davkov občinam naložiti, ker bi se s tem troški pri davkarijah jako zmanjšali. — Po naših mislih bi to uže zdaj ne bilo ugodno; mnogim županijam bi to ne bila le jako sitna naloga, temuč še zdražbe bi utegnole nastati in v občinah red podkopovati. Dokler se davki prav za trdno ne uredé, ni svetovati, da bi jih občine pobirale.

Grof Atems je izdal oklic, naj se ustanovi nemško-avstrijska družba plemenitašev, kateri bi ustavo branili. Grof Atems bi boljše bil storil, ako bi zahteval, naj se ustava izvrši; tega, česar nobeden ne napada, menda ni treba braniti, tudi plemičem slabo pristuje, da se postavljajo na čelu tam, kder ni njih mesto.

Naš minister zunanjih zadev, baron Haymerle, je iz nordenejskih morskijh kopelj vračajoč se na Dunaj, obiskal nemškega kanclerja Bismarka v Friedrichsrue na Lauenburškem. Da je ta shod v teh časih, ko je politika tako zapletena, politično važen, tega nobeden ne taji. Gotovo je tudi, da sta ta dva diplomata o politiki mnogo govorila i da se turškemu prašanju nista mogla izognoti. Podrobnejših reči pa noben ne more vedeti, ker diplomati ne obešajo svojih misli, razgovorov i sklepov na veliki zvon. Znamenja kažejo na neko tesno zvezo mej Avstrijo i Nemčijo, ki bo trajala, to se ve da, le dotle, dokler bo obema državama koristna, ker politiki je voditeljica edina korist. — Od druge strani pa se Angleška i Rusija vedno bolj bližate; Francoska pa se določno na nobeno stran ne nagiblje i le toliko je gotovo, da ne stopi na tisto stran, na katerej bo stala Nemčija.

V Gruži, dubrovnške luki, zbrano je šestih vele-
vlastij vojno brodovje, ki ima Turčijo prisiliti, naj izvrši hero-
linske dogovore i najprej odstopi Črnejgori ozemlje, katero se
je njej prisodilo. Na ladijah so tudi vojaki, kateri se lahko iz-
kreaajo. Zdjaj bo menda resnica; mogoče da se vzdigne tudi
zastor zadnjega dejanja v turške drami.

Tuje dežele.

Liberalci na Nemškem, kateri so bili vedno avstrijskim
vzor, sprli so se mej sabo. Imeli so nekada tudi v nemškem dr-
žavnem zboru večino, ali Bismarkova železna roka jih je uda-
rila, da so prišli v manjšino; zdaj se je pa še ta manjšina,
kakor pri nas, začela mej sabo klati. Liberalizem ima tedaj
kratke noge. Poleg tega pa se socialisti vedno bolj gibljejo, kar
je čisto naravno, ker vojaštvo zahteva vedno višje davke, dr-
žavno premoženje se gonobi, revščina vedno bolj pritiska, pro-
letariat se množi. Če to še nekoliko časa dalje pojde, vstane na
Nemškem vseradiračoča revolucija, ki bo premoženje ropala
bogatinom, iz politične strasti socialistom neljube ljudi čez
meje podila i morila. Nemčija gre britkim uram naproti.

Angležem je Avfganistan Ahilova peta. Bahaška a jako
nepredvidna prejšnja angleška vlada je iz sovraštva do Rusije
hotela to deželo priklopiti angleške Indiji, da bi tako ruskemu
napredovanju v Aziji pot zaprla. A strašno se je prevarila.
Povsod napadani i tepeni Angleži, ki so mnogo milijonov v tej
vojni zapravili, na tisoče grobov v njej pustili, morajo biti še
veseli, ako srečno odneso zdrave pete iz te dežele, mej tem ko
Rusija srečno vojuje na avfganske severnej meji zoper roparske
Tekince. Ta vojna pa je Angležem tudi moralčno silno škodila,
omajala se je vera v njihovo vojaško moč uže tako, da se je
tudi v Indiji hudih uporov bati. Iz Bombaja je došla vest, da
se Pathani in Beluziji v severno zapadnej Indiji pripravljajo na
upor. Angleška vlada je zarad tega tja poslala tri oddelke vo-
jakov, da pobero stanovnikom črtože in ustajo ubranijo.

General Roberts je zmagal Eyub khana.

ODBORNIKOM in NAMESTNIKOM političnega društva „EDINOST“!

V soboto 11. t. m. bode v tržaški Čitalnici
odborova seja, ki začne točno o poludne.
Na dnevnem redu bodo jako važne zadeve;
zatorej pa se prošeni vsi odborniki in namest-
niki, da pridejo prav gotovo.

Predsedništvo.

DOMAČE STVARI.

Viljeva vojvoda Rudolfa, prestolnega na-
stopnika je cesar imenoval v Krakovi, dne 3. t. m. za kon-
treadmirala.

Policija je konec zadnjega tedna preiskavala Apolo-
nijevo tiskarnico v Trstu i tudi doma pri stavcih, ki so v njej
v službi.

Tržaško igralno društvo. — Pozic. Naprošeni
so vsi č. č. g. g. zunanji udje igralnega društva, kateri so z me-
sečnino zaostali, naj blagovolijo dotične zneske po poštni na-
kaznici poslati pod naslovom *Gustav Sterle predstojnik oddelka*
(banca commerciale) v Trstu, da se more v knjigah red obdržati.

Tržaško delalsko podporno društvo. Vsem
č. č. udom delalskega podpornega društva podpisani odbor ra-
znanja, da od 1. t. m. počeni se je začela bolnikom, kateri so
redno 6 mesecev v društvu vplačevali, podpora izplačevati. Opo-
minjajo se vsi tisti, ki so z tednino zaostali, naj jo redno vpla-
čujejo, sicer v boleznih po § 10 ne dobé nikake podpore.

Za zastavo so nadalje darovali ti le gospodje: I. Šeles 1 g.
F. Potočnik 50 kr., Stefan Ipavec 1 g., I. Ipavec 50 kr., Črnigoj
L. 30 kr., I. Pipan 30 kr., N. Gerča 30 kr., I. Stolfa 30 kr., I.
Urašč 30 kr., g. Ivan Božič vodja mizarjev pri Economu 2 g.
A. Juh 50 kr., F. Rus 50 kr., Blaž Kovačević, A. Požar 30 kr.,
I. Marič 50 kr., Dr. I. Loser 1 g., A. Muha 1 g., I. Jajčić 40 kr.,
I. Hvastje 60 kr., F. Jež 30 kr., F. Sigle 20 kr., A. Skočir 20 kr.,
Štefan Prelec 1 g., I. Tabian 40 kr., I. Straus 50 kr., I. Zornik
1 gl., I. Mikol 1 g. — Želeti bi bilo, da tudi neudje k zastavi
kaj pripomogó.

Delalsko društvo napravlja tudi pevski društveni zbor.
Gojilo se bo tedaj tudi lepo domače petje i s tem pospeševalo
složno delovanje in dober napredek. Vsak, kdor želi pristopiti
pevskemu zboru, naj se oglasi pri tajniku ali pa pri pevovodju
Srečku Bartlju. — Bodimo vsi za enega, eden za vse.

V Trstu, dne 5. septembra 1880.

Odbor.

Slovesna beseda v Cerknici se danes obhaja.
Žal nam je, da uže zadnjič o tej jako lepi besedi s prav za-
nimljivim sporedom nismo nič vedeli i sporeda tedaj nismo
mogli objaviti. Danes je to uže prepozno. Ker se je vendar lepa
ta veselica po Trstu uže razglasila, zato se nadajamo, da bo
tudi Trst pri njej zastopan.

Stanku Vrazu v spomin, kakor smo uže zadnjič
omenili, obhaja se danes velikanska slavnost, kakor nam na-
znanja prelep program i poročila, iz katerih smo se prepričali,
da bode slavnost slovenskemu i hrvaškemu narodu čast delala.
Prav je tako, ker zaslužni možje, ki so v temnih časih pod
Damoklejevim mečem delali za naš narod, ti redki možje so
bili naši proroki i so zdaj nam skala, na katero zidamo svoj
dom. Tak mož je bil Stanko Vraz. Večen mu ostane spomin!

Grki v Trstu nabirajo dobrovoljne doneske za grško
vojsko.

V tržaško-dekliško-meščansko šolo, na ka-
terej se tudi slovensčina učí, vpisavale se bodo deklice 12, 13,
14. in 15. t. m. od 9.—12. ure dopoldne pri šolskem vodstu
(Via S. Giorgio št. 6 v I. nadstr.)

Dvajset pedagogičnih pogovorov v poljub-
nej razvrstitvi. Tako se imenuje knjiga, katero je dal na
svitlo učitelj Josip Ciperle, ter je na svitlo prišla v Ljubljani iz
Miličeve tiskarne. Mnogo zdravega pedagogičnega zrna ima,
zato jo živo priporočamo vsacemu, vzlasti učiteljem; velja 30 kr.

„Soča“ zadnja številka je bila zaplenjena zarad
članka, v katerem je kazala solnčno i senčno stran deželnega
našega namestnika. Izšla je potem brez omenjenega članka.

Tri zlate maše so se obhajale predzadnjo nedeljo
v Naklem pri Kranju v enej in istej cerkvi, kar je res kaj po-
sebno redkega. Zlatomašniki so: Anton Zarnik, nakliški župnik,
Janez Klapčič, nekdanji ovsiški župnik, zdaj v pokoju, dopiso-
valec v „Zgodnjo Danico“, in Matej Ferlan, znan po pinji, ki
je od njega ime dobila. Zadnjo nedeljo pa je obhajal svojo pet-
desetletnico dr. Muršec, profesor v pokoju in slovenski pisatelj.

Volitve volilnih mož na Goriškem za novega dr-
žavnega poslanca se bodo jutri vršile. Če smemo verovati po-
ročilom, katera dobivamo z Goriškega, nastanete dve stranki,
ena za dr. Abrama, druga za dr. Tonklja i dvomljivo je še,
katera bo močnejša; noben drug kandidat, ako bi se tak oglasil,
nič ne opravi. Oba zgoraj imenovana kandidata sta vredna
popolnega zaupanja; oba sta moža, ki imata vse lastnosti, katerih
treba državnemu poslancu. Če nihče ni odrekal gosp. dr. Ton-
klju pravice, sklicati volilcev, ki so se izrekli zanj, toliko manj
se more ta pravica kratiti popolnoma neodvisnim Kraševcem,
katerim bi dr. Abram ljubši bil. Mi ne nagibljemo volilcev na
nobeno stran, saj so oni sami politično zreli i rodoljubni možje,
ki vedo ceniti važnost državnozbornih volitev; prepričani smo
tedaj, da manjšina stopi na tisto stran, na kateri bo videla
stati večino, da bo soglasna volitev delala čast volilcem, goriškej
deželi in vsem Slovincem. „Soča“ očita Kraškim našim dopis-
nikom neko „prekoslorje“, a povedala ni, o čem je to „preko-
slovje“; mi ga nismo mogli najti, i denašnje „Odprto pismo“
gosp. dr. Abrama kaže, kde je „prekoslorja“ iskati.

Imenovanje. Vrtojbsko starešinstvo je imenovalo g.
Jakoba Arcona, namestništyenega svetovalca v Zadru, goriškega
Slovenca in iskrenega rodoljuba, ki se je v zadnji hregovinskej
vstaji kakor sinjski okrajni glavar tako vrlo ponašal, za čast-
nega občana.

Šolsko poročilo narodne šole v Sežani v
šolskem letu 1879—80 nas je prav razveselilo i to zato, ker na
prvej strani govori na srce i svete daje starišem glede tega,
kako je otroke v šole pošiljati i nanje tudi doma paziti. — Tak
sestavek je koristniši od marsikatere učene razprave, kakoršne
navadno nahajamo v poročilih srednjih šol.

Veliko mašo se slovenskim in latinskim
tekstom, kakor naznanja „Soča“, izda k malu gosp. Anton
Hribar, voditelj in ustvaritelj narodnega petja na Goriškem.
„Soča“ pristavlja, da je maša jako dovršeno delo, posebno z o-
zirom na muzikalčno-teoretična pravila.

Tisoč in ena noč, zbirka slovečih orientalnih prav-
ljic se tiska pri Krajcu v Novem mestu. Prevaja jih gosp. F.
Haderlap.

Cesar je daroval za popravo kapucinske cerkve v Go-
rici 500 gl.

Kuhnov polk pred cesarjem. 25. avgusta je
mej družini tudi kranjski pešpolk baron Kuhnov izmarširal za
prekušnjo pred cesarjem. Cesar je bil s kranjskim polkom jako
zadovoljen ter ga je javno pohvalil z besedami: „Podrobno izu-
rjenje tega polka je vrlo dobro, disciplina je izvrstna posebno
v streljanji. Vojaki so jako pazljivi, urni ter gibčni v izvrševanji
ukazov ter je predstraža polkova izvrstno pričela boj.“

Nj. veličanstvu cesarju so dopadle, kakor je rekel sam,
tudi krepke postave teh naših slovenskih vojakov, ter njih inte-
ligentni obrazi. Zadovoljno se je cesar izrazil, kako so kranjski
fantje močni ter marljivi. Pri enem oddelku je dejal cesar:
„Zdjaj so pa ljudje uže dosti pokazali, koliko morejo, zdaj naj
se le odpočijo.“

Novice in Liedertafelji. Kako so se Liedertafelji
vedli na Šmarnej gori in v Medvodah, o tem smo uže
poročali. Ker so ljubljanski slovenski časniki to vedenje grajali,
tožilo je neko človeče, ki se imenuje Wawreczka, urednike slo-
venskih časnikov. Pri obravnavah pa se je pokazalo, da so slo-
venski časniki resnico pisali. 27. min. meseca sta bila pri sodbi
urednik Novicam in zloglasni Wawreczka. Pri sodniškej obrav-
navi se je dokazalo, da so „Liedertafelji“ med mašo polegli se
po grmovji, slekli srajce in jih razobesili po grmovji, med tem
pa z ogrnenimi suknjami hodili krog cerkve, da so se ženske
sramovale, drugi ljudje pa se hudo jezili; sploh pa so ljudje
rekli, da ljudi, ki bi se bili tako grdo vedli, na Šmarnej gori
še niso videli. V cerkev so prišli s tlečimi smotkami, pa še le
po maši, ker med mašo so v grmovji golaš kuhali.

Nek gospod je prišel na kor s tlečo smotko, katero je na
okno položil, potem pa jo je celó v usta vzel in krepko potegol.
„Liedertafelji“ so videli brez srajce, dva celó z zgornjim ži-
votom čisto naga za cerkvijo, kjer se ljudje sprehajajo. V krčmi
brezsravnikom nobena ženska ni hotela streči.

Priča gosp. Škrbinec, čevljar z Ljubljane, je bil tisto ne-
deljo na Šmarnej gori z svojo rodovino, med katerimi ste bili dve
hčeri po 16 in 14 let. Ko so stopili v gostilnico, sedel je za mizo
„Liedertafel“ brez srajce, da je spod suknje kazal nagoto. Na

to so se vsi nevoljni obrnoli v stran. Prav take „zulukafre“ je
bilo videti okoli cerkve, srajce pa so se po grmovji sušile. Zato
se je on zopet z svojo rodovino obrnel in šel v gostilnico nazaj,
ko je bila prazna teh divjakov. On sklepa, da tako nesposobno
obnašajočih se omikanih ljudi še nikdar videl ni. (Zanimivo je
o tej priči to, da jo je Wawreczka poklical za-se, pa se je tako
opekel ž njo.) — Da po tem takim ni bil obsojen urednik No-
vicam, to se lahko vsak misli, Wawreczka pa je bil obsojen,
da mora sodniške troške plačati. — Ta Wawreczka i njegovi
tovarši so moralčno uže tako propali, da svojo sramoto obešajo
na veliki zvon. Z veseljem pa smo slišali, da so se poštenejši
Liedertafelji iz društva izbrisali, da so si tako čast i poštenje
oteli.

ZOPER TRTNO UŠ.

Slovenskim nogradom preti uže od več krajev huda šiba,
trtna uš, ki se silno širi i zoper katero ni nobene pomoči. Pri-
kazala se je najprej na Ogerskem, potem so je našli v Istri i
nazadnje tudi na Hrvaškem i spodnjem Štajerskem. Naj bi tedaj
vsak vinogradnik jako pazljivo ogledoval trte, i če na njih kaj
sumljivega opazi, takoj naj to naznani gosposki. Le če bode
vsak vinogradnik tačo delal, mogoče je ubraniti, da se ta strašna
bolezen povsod ne razširi. Kakor drugi časniki, tako se tudi
nam potrebno zdi priobčiti dotično postavo, po kateri naj vsak
strogo ravna:

Postava od dne 5. aprila 1875, o tem, kaj storiti, da se trtna uš
(*Phylloxera vastatrix*) ne razširi.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:
§ 1. Posestniki vinogradov imajo dolžnost, ko zapazijo
kako znamenje, ki po znanih skušnjah kaže na to, da se je v
njih trtnih zasadih vgnezdila trtna uš, to precej naznaniti žu-
panu. Župan bode brž poročil političnemu okrajnemu oblastvu,
da je prejel to naznanilo, in ko bi po drugem potu zvedel za
znamenja, ki razodevajo, da se je v vinograde na občinskih
tleh ležeče zanesla trtna uš, bode rečenemu oblastvu le-to precej
vedeti dal. Ob enem naj župan za ta čas, dokler od političnega
okrajnega oblastva ne dobođe ukaza, oklicé prepoved, da se iz
zadetih vinogradov ne sme izvažati ali odnašati nič vinskih trt,
potem rastlin, rastlinskih delov in drugih reči, ki so znane, da
se po njih raznaša ta mrčes (§ 18).

§ 2. Kadar politično okrajno oblastvo po taknem nazna-
nilu ali kako drugače zvé, da se je v vinogradih zasledila
trtna uš, naj ukaže tiste vinograde preiskati in to naroči zve-
denim možem, ki bodo pod vodstvom gosposke delali.

§ 3. Ako pozvedovanje, napravljeno po oblastvu pokaže,
da v preiskovanih vinogradih nij trtne uši, to naj politično
oblastvo prekliče izvozno prepoved (§ 1), katero je bil župan
začasno izdal.

§ 4. Ako se pa kje trtna uš za gotovo najde, tedaj naj
se po oblastvu napravljeno raziskovanje z ozirom na mnenje
zvedenih mož raztegne tudi na sosednje vinograde, ter je ob
enem naročiti posestnikom takih vinogradov, ki so dalje v stran
ter se je menj bati, da bi se uš vanje zanesla, naj sami
svoje vinograde pregledajo, ter to, kar se jim pri tem pokaže,
ali naravnost ali po županu naznanijo političnemu okrajnemu
oblastvu. Le-to oblastvo bode izvozno prepoved, če jo je župan
začasno oklicel (§ 1), potrdilo, oziroma, če še nij oklicana, samo
oklicalo in raztegnilo tudi na tiste sosednje vinograde, za katere
po mnenji zvedencev sicer še nij gotovo, da imajo trtno uš, ki
so pa vendar sumni na to stran, ali ki jim preti bližnja ne-
varnost od tega mrčesa.

Ta prepoved naj se po vinskih krajih tistega in po okol-
nostih tudi sosednjih okrajev razglasi, kakor je v katerem kraju
navada, in poleg tega tudi po deželnem časniku.

§ 5. Druge kake naredbe, kako bi se nalezba ubranila in
sosednji vinogradi ohranili, sme okrajno oblastvo tedaj zauka-
zati, kadar po mnenji zvedenih mož dotični troški, kolikor je
moči naprej reči, ne bodo presegali dobička, ki se ga je po ve-
rjetnosti nadejati od njih.

Pod tem uvetom (pogojem) sme okrajno oblastvo, ako
bode treba, v obrambo razsežnejših vinogradov ukazati celo tudi
kaj tacega, s čimer bi se vinogradi po dotičnih tleh in v naj-
bližjej okolici poškodovali ali pokončali; tudi sme zapovedati,
da se taka zemljišča na neki določeni čas vinstvu odtegnejo in
drugače obdelujejo.

Zvršitev posameznih naredeb lahko se izroči posestnikom
samim ali pa županu, tako da politično okrajno oblastvo na-njo
pazi, ali jih pa to oblastvo naravnost samo izvršiti dá.

§ 6. Tisto škodo, ki izvira iz prepovedi, da se namreč
vinske trte, rastline, rastlinski deli in druga znana nosila tega
mrčesa ne smejo odnašati, potem škodo, ki jo ima zemljiški
posestnik od tod, da mora vsled naročila po §§ 4 in 18 od gos-
poske prejetega svoje vinograde sam preiskati, mora zemljiški
posestnik sam trpeti.

Za tisto škodo pa in za stroške, ki so v zvezi z izvršitvijo
naredeb, ukazanih na podlogi § 5, pristoji odškodba posestniku
zemljišča, na katerem se zvršijo take naredbe.

Daje mu se ta odškodba po določilih §§ 7 in 8 iz pri-
spevkov (doneskov), ki jih vsi posestniki v tistej deželi ležečih
vinogradov plačujejo.

Pravica do te odškodbe se izgubi, kadar je posestniku
moči izkazati, da je on sam kriv, da mu se je trtna uš zanesla
ali razplodila, ali če tega, kar mu je bilo oblastvo na podlogi
§ 5 ukazalo, nij storil ter se ne more opravičiti, zakaj nij storil.

§ 7. Kadar politično okrajno oblastvo po mnenji zvedenih
mož najde, da ima kdo pravico do odškodbe, naj po dveh za-

prisenjenih cenivcih dá na samem mestu v pričó župana in škodo trpečega posestnika ustanoviti, koliko je te škode po številki (cifri).

Deželnemu odboru dotične dežele je dati na znanje, da je določena razprava o odškodbi, ter mu se pridržava pravica, da se v obrambo pravice tistih vinogradnikov, ki bi morali kaj prispevka plačati (3, 6 in 8), te razprave vdeleži po enem ali dveh poslancih.

Politično okrajno oblastvo naj spise o razpravi zastran odškodbe položi pred politično deželno poglavarstvo.

(Konec prihoda.)

POSLANO *

Na poslano g. dr. Tonkli-ja in na opazko uredništva v zadnji številki tega lista nam je čast mirno odgovoriti to le:

Ne vemo, kaka sprekoslovja (ta izraz nam je nov) bi bila v našem dopisu v zadnji številki. — Samo to vemo, da smo se premalo povedali, ker sporočili o gorškem shodu dné 24. pret. mes. nij tako natančno, kakor tudi uredništvo hoče v omenjeni opazki. — Ako bo treba, radi postrežemo z dokazi. — Obžalujemo pa, da nam »Soča« očita, da smo žalili deležnike shoda dné 24. pret. mes. — Mi smo rekli, da so ostali pri shodu večinoma prijatelji dr. Tonkli-ja, pa jim nismo očitali, da so nezrelli. — Mi smo temveč prepričani, da so omenjeni gospodje sami jako zvedeni in mnogi mej njimi bolj učeni od nas in ako smo jih resnično žalili (česar pa nismo prepričani), prosimo jih odpustjenja. — To razžaljenje pa je menda le iz trte zvito, ker potrebno za agitacijo. — Mi smo le povedali svoje menjenje in še denes trdimo, da bi bilo stogi in reči najkoristnejše, ako bi se poklicali volilci sami, ki bodo še le te dni voljeni v volilne shode ti naj odločijo. Vse drugo je podobno seganju v pravice volilcev in agitaciji ene same osebe.

Kar se tiče g. Abramove osebe, smo njega povabili, da sam odgovori g. dr. Tonkli-ju, kar nam je tudi obljubil. — Toroj mirno brez strasti naj se pogovarjajo volilci in kar večina volilcev sklene, to naj velja, ker tukaj ne gre ne za Tonkli-ja ne za Dr. Abrama, ampak za naše kmečke splošne koristi.

Drnajst podpisov odličnih Kraševcev.

*) Za sestavke pod tem naslovom je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor mu postava nalaga.

ZAHVALA.

Uže dolgo sem na nogah bolehal. Meseca junija me je začelo hudo po nogah trgati, da nisem mogel več hoditi i še po sobi brez podpore ne korakati. Gospod zdravnik g. dr. **Franjo Mandič** starši me je pa tako izlečil in ozdravil, da zdaj lahko svoje posle opravljam. Za to neprecenljivo pomoč mu javno izrekam najgorkejšo zahvalo.

V Trstu, dne 6. septembra 1880.

Edeard Josip Vesel.

Državni zajem z loterijo od leta 1864.

1. septembra so bile izžrebane na Dunaju te le serije:

79 691 776 909 996 1014 1593 2344 2505 3589 3668 3757 3891.

Dobile so:

Serije	Štev.	Gold.	Serije	Štev.	Gold.
79	18	500	2344	78	5000
	20	1000		92	500
	39	2000	2505	48	400
	76	1000		82	400
681	3	500	2569	33	1000
	32	20.000		66	15.000
	33	400		74	500
	57	400	2668	45	500
	60	400		17	400
776	8	500		75	400
	12	500		84	500
	15	1000	3252	10	400
	44	1000		29	500
902	4	400		49	500
	19	400		54	2000
	63	5000		66	400
	76	1000		73	400
996	10	200.000	3587	24	500
1014	7	400		31	400
	34	500		38	500
1593	2	400		64	400
	77	2000	3691	28	400
	81	500		51	400
2344	1	10.000		63	500
	56	400		100	400

Tržno poročilo.

Kava — še vedno v najboljšem menjenju z nagibom, da še poskoči. — Iz vsega je razvidno, da letos ne bomo imeli nizkih cen.

Sladkor — je zdaj v slabšem menjenju, in so cene nekoliko padle, pa utegnejo še pasti.

Olje — skoro brez premembe; vprašanje po tem blagu je tako pičlo, da bi se lahko zdaj prav dobro kupilo, posebno pa dalmatinsko olje. — Bombažno se pa prodaja vedno po enaki trdni ceni, ki utegne brže poskočiti, nego pa pasti.

Sadje. — Iz Grškega dohajajo poročila, da je bila letos slabše trgateg, nego lani, kar pa nij zanesljivo, ker Grki radi tako govore, kakor jim interes kaže. — Mi pa menimo, da bo vse sadje ceneje, nego lani, ako zopet Francozje ne pritisnejo. Nove rozine se kupujejo od f. 27 do 32, fige po f. 20, opaša po f. 18—20, rožiči po f. 8—8.50.

Riž. — Cene temu blagu, posebno italijanskemu, so še precej trdne.

Mast in špoh. — Zadnji teden so bile cene masti nekoliko šibkeje, a denes so uže zopet trdneje z nagibom, da še poskočijo. Špoh pa je vsak dan draži in velja denes lepo blago uže f. 60.

Petrolije. — Cene tega blaga so v zadnjem tednu rastle zaporedoma in utegnejo še poskočiti iz razlogov, katere smo uže zadnjič povedali. Blaga se letos dosto manj pričakuje, nego lansko leto, naroče pa se množé, ker notranji trgovci so se bali špekulirati in zdaj proti naročajo. Petrolij je uže denes na f. 12.50 in utegnemo ga torej še v tem mescu videti na 13, kakor smo rekli zadnjič.

Domači pridelki. — Novega fižola dohaja še čisto malo, kak posamezen žakelj; naravna je torej draginja. Iz mnogih krajev dohajajo poročila, da bode letos malo lepega fižola, ker mu je s prva suša, zdaj pa moča škodovala. Za maslo je nekoliko več prašanja in mu je cena 75, 76 do 78 f. (ne f. 85, kakor je zadnjič bilo tiskano po pomoti). — S češpami še vedno slaba kupčija. Korun se plačuje po f. 3.

Žito — posebno pa koruza še vedno raste v ceni; izrok temu je posebno ta, da smo tukaj ostali skoro popolnoma brez blaga. Sicer pa so se cene pšenice in koruze tudi na Ruskem napéle, ker tam nij posebno dobre letine.

Les. — Lesna kupčija je zdaj čedalje bolj mlahova. **Senó**. — Tudi se senom se je ustavila nekoliko kupčija; a cene utegnejo poskočiti, kakor smo uže večkrat trdili.

Cenik raznega blaga.

	za 100 K ^o	
	od f.	do f.
KAVA: Moka	118	125
Ceylon biser	136	144
plant. fina in najfineja	136	136
srednja in 1/2 fina	112	122
native	82	92
Portorico	106	111
Malabar native	85	94
La Guayra	—	—
St. Domingo	78	86
Bahia	88	82
Rio najfineja	86	90
fina	75	82
1/2 fina in navadna	70	74
Santos navadna in fina	80	91
Java Malang	92	94
Costarica	110	114
Manila	80	86
Guatemala	88	92
Sladka skorja	58	60
Nagoljni evediči (šibice)	165	175
Poper Singapore	54	55
Batavia	52	52
Piment Jamajka	56	58
Imber	29	30
Sladkor avstrijski v štokih rafiniran	35	36
v kosih	32	33
OLJE: Ital. jedlino navadno	43	45
fino in najfineje namizno	52	68
Levantinsko in Albaneško jedlino	40	42
Corfu jedlino fino in najfineje	40	44
Dalmacija jedlino fino in najfineje	40	43
Istra	41	43
Laneno	36	50
Pavoljno ali bombažno	34	39
Riže hamburško (3 krono)	58	—
Olein	35	—
SADJE: Pomeranče Sicilije (1 zaboj)	5	9
Limon (1 zaboj)	7	11
Kaperi	64	65
1/2 fini	30	—
Rožiči pulješki novi	8	8
grški stari	5	5
Mandlji pulješki	92	93
romanski	93	—
siciljski	93	—
pulješki grenki	98	—
Lešniki novi ital.	32	—
istrski	32	45
Češplje suhe iz Bosne in Srbije nove	—	—
stare	17	18
iz kranjske in hrvatske	10	12
Pinjoli	71	72
Fige Calamata v venih nove	20	21
v vrečah stare	13	—
pulješke v sodih	—	—
iz Smirne	18	—
Cvebe Elemé novo	18	22
Cismé	17	—
Stanchio	—	—
Samos črne	18	19
Rozine Sultan novo	26	32
Grozdlice (opaša) grško	18	19
rudeče (korinte)	—	—
siciljsko Lipari	28	—
RIŽ ALI LAŠKO PŠENO:		
Italijanski navadni do 1/2 fini	19	20
Italijanski fini in najfinejši	21	22
Indijski	15	16
SLANINA IN MAST: Slanina ameriška	54	58
Mast Bankroft	56	—
Wilcox	55	50
Loj dalmatinski	40	40
tržaški	41	42
Stearina	82	—
Sveče iz stearine	98	100
iz parafine	92	100
PETROLIJ v sodih	12	12
v zabojih	15	16
DOMAČI PRIDELKI: Maslo štajersko I. vrste	70	88
Maslo hrvatsko	60	63
Leča	15	—
Fižol svitlo rudeči novi	13	14
temno rudeči	—	—
bohinec novi	15	15
rumeni	—	—
zeleni	—	—
kanarček	—	—
cukrene (kots)	—	—
beli dolgi	—	—
okrogli novi	10	10
mešani nov	8	8
Konoplje drobne	25	28
debele	10	—
Prosó belo	12	—
Želje kranjsko	13	—
Korun	3	3
ŽITO: Pšenica ruska	11	60
banška in ogrska	11	50
Koruzna Galac, Ibralla	8	8
Odesa	7	80
ogrska in banška	—	—
hrvatska	—	—
RŽ, Galac, Odesa	8	75
Ječmen	8	80
Oves banaški, ogrski	7	40

Dunajska Bors

dné 7. septembra

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	85	kr
Enotni državni dolg v srebru	73	85		
Zlata renta	88	75		
1860. državni zajem	131	75		
Delnice narodne banke	828	—		
Kreditne delnice	292	—		
London 10 lir sterlin	118	—		
Srebro	—	—		
Napoleoni	9	38		
C. kr. cekini	5	60		
100 državnih mark	57	95		

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Gosp. M. G. v Z. Vaš dopis nam ni popolnoma razumljiv, milimo tudi, da bode najboljšje, ako o tej stvari molčimo, da ne bo prepra.

VINSKE PREŠE

i mastilnice

kakor tudi vsakovrstni drugi stroji za kmetijo se dobivajo dober kup pri **Schivitz & Comp.** (Živic i družb.) v Trstu, via della Zonta 5.

	za 100 K ^o	
	od f.	do f.
MOKA ogrska	0	9
21.40, 20.80, 20.30, 19.40, 18.80, 18.10, 17.40, 16.80, 16.—, 15.—, 12.—		
otrobi debeli	5	10
drobni	4	20
ajdova	14	19
koruzna	10	50
VINO IN SPIRIT: Spirit rafinirani 30° hektol.	39	50
Rum Jamajka (liter)	—	80
Demerari	—	57
St. Jago	—	32
Vino eipersko (hektoliter)	35	60
Malaga (aroba)	10	12
refošk iz Istre (botelja)	1	1
istersko (hektol.)	20	30
teran	35	48
vipavsko	14	22
hrvatsko	10	12
ogrsko	11	16
dalmatinsko	10	15
PREDIVO konopljeno Ferrara	46	48
Bologna	50	52
Cesena	43	45
dolgo čiščeno	73	84
najfineje	83	—
za dreto	78	92
RAZNO BLAGO: Kafa	190	195
Orehi dalmatinski	16	17
Virh	46	54
Oreški (Muskat)	260	300
Té	100	600
Vanilja (1 kilo)	38	58
Žafran španjski	40	75
Galun	8	50
Potašelj	22	23
Soda	6	25
Rij domači in tirolski	8	—
istrski	7	9
Kolofonij ameriški	5	50
Votlec (Bimstein)	4	8
Mjlo kandijasko	45	—
Corfu	25	33
Cunje	16	18
Gobe za konje	5	17
za toaletto	9	35
Ježice iz Azije	22	26
grške	11	17
domače	8	9
Žveplo rimsko v kosih	6	80
sicilijansko zmleto	6	75
RIBE — polenovke nove	—	—
stare	—	—
Arniki Yarmouth (1 sod)	—	—
Sardelle istrske	15	24
KOŽE — usnje za poplate	150	175
usnje teletina	357	616
kravina bela in črna	145	250
kože surove volovske domače	45	55
dalmatinske in bosenske	70	96
amerikanske	108	130
kravje iz Indije	120	150
teleče	100	300
Janče dalmatinske	60	75
zajče (100 komadov)	28	38
VOLNA bosenska	86	100
albanske	110	115
grška	140	—
iz male Azije	120	—
istrska	—	—
LES: Deske 1" debele in 7" široke za 100 kom.	36	38
" " " " 8/9 " " 850 colov	49	52
" " " " 10/14 " " 1200 "	90	91
" " " " 8/12 " " 1200 "	65	66
" " " " 10/14 " " 1200 "	71	74
" " " " 8/12 " " 1200 "	56	58
" " " " 10/14 " " 1200 "	60	62
Skureto 1/2" " " " 100 kom.	57	58
" " " " " " 100 "	30	31
" " " " " " 100 "	28	29
Dile 2" " " za 1 cola	—	15
1 1/2" " " " " "	—	12
2" mere nove " " "	—	21
1 1/2" " " " " "	—	16
Deske po 1" debele in 7" široke za 100 kom.	31	30
" " " " 8/9 " " 100 "	38	40
" " " " 10/14 " " 1200 "	68	70
" " " " 8/14 " " 1200 "	50	52
" " " " 10/14 " " 1200 "	53	54
Skureto 1/2" " " " " 8/12 1200	42	43
"		